

ต้นทุนทางจิตวิญญาณของความฉลาดทางจิตวิทยา

Spiritual Capital of Psychological Intelligence

สันธนา วิจิตรเนาวรัตน์¹

Santhana Wichitnaowaratana¹

บทนำ

ความฉลาดทางจิตวิทยา (psychological intelligence) เป็นการนำเอาพื้นฐาน ทฤษฎี แนวความคิด ทางจิตวิทยาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งแสดงออกทางพฤติกรรมไปสู่บุคลิกภาพมนุษย์และบุคลิกภาพเป็นการแสดงออกถึงความฉลาดทางจิตวิทยา ในการดำรงชีวิต การเรียนรู้ การคิด การรับรู้ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์ การวิเคราะห์ไตร่ตรอง การแก้ไขปัญหา (Rossiter, 2006) เป็นการแสดงออกทาง ความฉลาดทางจิตวิทยา อันประกอบด้วยความฉลาดทางปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางจิตวิญญาณ (SQ) ของมนุษย์ (Zohar & Marshall, 2004) ความฉลาดทางจิตวิทยาจึงเป็นต้นทุนทางจิตวิญญาณ (spiritual capital) ซึ่งในส่วนี้จะกล่าวถึงทฤษฎี แนวความคิดความฉลาดทางจิตวิทยา ต้นทุนทางจิตวิญญาณ และผลงานวิจัยการพัฒนาด้านทุนทางจิตวิญญาณไปประยุกต์ใช้

ทฤษฎีแนวความคิดความฉลาดทางจิตวิทยา

ความฉลาดทางจิตวิทยาเป็นการนำเอาพื้นฐานทฤษฎีแนวความคิดทางจิตวิทยาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในพฤติกรรมเป็นการแสดงออกถึงความฉลาดของมนุษย์อย่างเป็นระบบ จากคำอธิบายดังกล่าวจะเห็นว่า พฤติกรรมมีพื้นฐานจากแนวความคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา ซึ่งพฤติกรรมมีผลเกี่ยวข้องกับสัญชาตญาณและลักษณะทางจิตของมนุษย์จากแรงขับเคลื่อน (driver) ตามสัญชาตญาณ สภาวะแห่งจิตและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่บุคลิกภาพของบุคคลโดยการแสดงออกทางพฤติกรรมภายในของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไปตามแนวความคิดของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1965) บิดาแห่งนักจิตวิทยาในปี ค.ศ.1856-1939 ซึ่งเชื่อว่าความเก็บกดแห่ง จิตภายใต้จิตใต้สำนึกเป็นแรงผลักดันให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลเพื่อการสนองความต้องการตามสัญชาตญาณภายใต้จิตใต้สำนึก จึงเป็นต้นเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ในการแสดงออกตามสภาวะแห่งจิต ดังนั้น การควบคุมจิตใต้สำนึกในการแสดงออกทางพฤติกรรมให้มีความสมดุลทำได้ด้วยการยกระดับจิตสำนึก อีกทั้งมนุษย์ยังมีความต้องการตาม

¹ สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม

สัญชาตญาณ และความต้องการตามสภาวะแห่งจิต ที่เป็นแรงขับเคลื่อนก่อให้เกิดพฤติกรรมมนุษย์แต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไปในบุคลิกภาพของบุคคล

นักจิตวิทยา ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1952) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการตามสัญชาตญาณโดยธรรมชาติมาตั้งแต่เกิด อันได้แก่ สัญชาตญาณแห่งชีวิต (life instinct) และสัญชาตญาณแห่งการตาย (death instinct) ซึ่งสัญชาตญาณแห่งชีวิตเป็นแรงขับเคลื่อนให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด บุคคลจึงแสดงออกทางพฤติกรรมอยากมีชีวิต อยากดำเนินการทุกสิ่งตามความต้องการเพื่อสนองความพึงพอใจในการดำรงชีวิต การแสวงหาความสุข ความรัก การสืบพันธุ์ และเชื่อว่ามนุษย์มีความสุขและความพึงพอใจเมื่อได้สนองความต้องการตามสัญชาตญาณแห่งชีวิต

ส่วนสัญชาตญาณแห่งการตายนั้น (Freud, 1952) เชื่อว่ามนุษย์แสวงหาความต้องการตามสัญชาตญาณแห่งชีวิตแล้ว ทุกชีวิตย่อมดับสูญสิ้นไปตามสัญชาตญาณแห่งการตาย จึงเป็นแรงขับเคลื่อนให้มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมในทางก้าวร้าว เข้าขัดขวาง หรือการทำลายทุกสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อความต้องการหรือความพึงพอใจแห่งตน หรือทำทำลายสิ่งขัดขวางนั้นเพื่อการอยู่รอดในการดำรงชีวิตหรือเพื่อให้มีชีวิตอยู่ยาวนานที่สุด และสัญชาตญาณแห่งชีวิตและสัญชาตญาณแห่งการตาย เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละปัจเจกบุคคลเพื่อการดำรงชีวิตและการกำจัดทำลายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอันเพื่อความอยู่รอดเป็นสัญชาตญาณแห่งการตาย

สภาวะแห่งจิตของบุคคลภายใต้การสัมผัสรับรู้ในการกระทำ การรู้สึกสำนึกในการกระทำ การแสดงออกทางพฤติกรรมในขณะกระทำย่อมอยู่ภายใต้จิตสำนึกว่ามีความต้องการอะไร ความรู้สึกเช่นใด การกระทำเพื่อสิ่งใด ลักษณะสภาวะจิตสำนึกจึงเป็นการกระทำภายใต้การรับรู้แห่งจิตสำนึกของบุคคล (Freud, 1965) และสภาวะแห่งจิตของบุคคลที่อยู่ในระหว่างสภาวะจิตสำนึกและสภาวะจิตใต้สำนึก ส่วนสภาวะก่อนจิตสำนึก เป็นเหตุการณ์ที่ผ่านพ้นมาแล้ว แต่จำได้บ้างและจำไม่ได้บ้างในการแสดงออกทางพฤติกรรม แต่นึกไม่ออกว่าได้กระทำเมื่อใด ที่ไหนในลักษณะที่เป็นการหลงลืมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันสภาวะแห่งจิตของบุคคลในการแสดงออกทางพฤติกรรมโดยไม่รู้สึกรู้ตัวตามสัญชาตญาณในระดับจิตใต้สำนึก ความขัดแย้ง ความเก็บกดแห่งจิตภายใต้จิตใต้สำนึก จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลเพื่อสนองความต้องการตามสัญชาตญาณนั้น (Freud, 1965)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1952, 1965) ให้ความเห็นว่า สัญชาตญาณแห่งชีวิตและสัญชาตญาณแห่งการตาย เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละปัจเจกบุคคลเพื่อการดำรงชีวิตและการกำจัดทำลายสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอันเพื่อความอยู่รอด ภายใต้สภาวะแห่งจิตของจิตสำนึก สภาวะก่อนจิตสำนึก

และจิตใต้สำนึก ซึ่งจากพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล นำไปสู่บุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปของ อิด (Id) เป็นพลังที่ติดตัวมากับบุคคลตั้งแต่เกิดในจิตใต้สำนึก เพื่อแสวงหาความพึงพอใจเพื่อตอบสนองของความต้องการตามสัญชาตญาณเป็นพลังที่ผลักดันให้ อีโก้ (Ego) แสดงออกทางพฤติกรรมในการกระทำสิ่งต่างๆ ตามความต้องการ ซึ่งเป็นพลังการใช้ความคิดตามหลักเหตุผลตามความเป็นจริงตามสถานการณ์ หรือความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม อีโก้จึงเป็นพลังที่แสวงหาสิ่งที่ตอบสนองของความต้องการของอิด ตามความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น โดยซูเปอร์อีโก้ (Super ego) เป็นพลังการควบคุมการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลภายใต้จิตใต้สำนึกอันเกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ความถูกต้อง ความดีความชั่ว จากการเรียนรู้ทางสังคมนั้น (Freud, 1952, 1965)

จากแนวความคิดทฤษฎีของนักจิตวิทยาหลายท่านดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพเป็นการแสดงออกถึงความฉลาดทางจิตวิทยา ในการดำรงชีวิต การเรียนรู้ การคิด การรับรู้ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์ การวิเคราะห์ไตร่ตรอง การแก้ไขปัญหา (Rossiter, 2006) เป็นการแสดงออกถึงความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางจิตวิญญาณ ของมนุษย์ (Zohar & Marshall, 2004) ในปลายยุคศตวรรษในปี ค.ศ.1990 นักจิตวิทยา (Goleman, 1995) ตามหนังสือชื่อเรื่อง “Emotional intelligence” มีแนวความคิดเชื่อว่าว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ “EQ” เป็นรากฐานสำคัญยิ่งกว่าความฉลาดทางปัญญา “IQ” ซึ่งเป็นตัวกำหนดการใช้ความฉลาดทางปัญญาให้เกิดประสิทธิผลได้หรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวกำหนดการใช้ความคิดทางสมองอีกชั้นหนึ่ง เป็นความสามารถและความเข้าใจในการจัดการอารมณ์และความรู้สึกตนเองและของผู้อื่น ซึ่งบุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาสูงอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ หากต้องเป็นบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมากกว่า จากผลงานการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ในระบบประสาทมนุษย์ พบจุดกระตุ้นทางระบบประสาทที่นักจิตวิทยา (Zohar & Marshall, 2000) เรียกว่า “God Spots” ซึ่งจุดระบบประสาทดังกล่าวเป็นพื้นฐานของระบบศูนย์กลางทางประสาทของสมองที่ใช้ความคิด การวิเคราะห์ การไตร่ตรอง ทำให้มนุษย์หาคำตอบจากคำถามและการแก้ไขปัญหาประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต ในการนี้ นักจิตวิทยา ได้เรียกความสามารถของระบบประสาทดังกล่าวว่า “ความฉลาดทางจิตวิญญาณ” (spiritual intelligence) หรือ “SQ” เป็นความฉลาดที่ทำให้บุคคลสามารถแยกแยะในการประเมินการกระทำแห่งตน การแก้ไขปัญหา การตอบปัญหาในการดำเนินชีวิต ทำให้บุคคลสามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ที่ตายตัวด้วยวิธีการใหม่อย่างมีขอบเขตและเหมาะสมในการสร้างคุณค่าชีวิตแห่งตน ความฉลาดทางจิตวิญญาณจึงเป็นตัวแทนส่วนตนของบุคคล เป็นที่รวมแหล่งพลังงานทั้งหมดของบุคคล

อันก่อให้เกิดการจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจในเหตุผล และคุณค่าชีวิต
ความเป็นตัวตนของบุคคล

จากคำอธิบายความฉลาดทางจิตวิทยาดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ความฉลาดทางปัญญา
ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางจิตวิญญาณ นักวิชาการและนักจิตวิทยา (Zohar &
Marshall, 2000) เห็นว่าเป็นต้นทุนทางจิตวิญญาณ (spiritual capital) ซึ่งมีข้อพิจารณาหลาย
ประการด้วยกัน กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง จากการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ในระบบประสาทมนุษย์ในปลายยุคปี ค.ศ.
1990 เป็นจุดกระตุ่นทางศูนย์กลางระบบประสาทเป็นพื้นฐานของระบบที่ใช้ความคิดทำให้มนุษย์
หาคำตอบจากคำถามและการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตนั้น เป็นความฉลาดทางจิตวิญญาณ
(SQ) ตามที่นักวิชาการและนักจิตวิทยา (Zohar & Marshall, 2000) เรียกว่า “ God Spots” มิใช่สิ่ง
ใหม่หรือเป็นความฉลาดชนิดใหม่ของความฉลาดทางจิตวิญญาณแต่อย่างใดเลย ความจริงแล้ว
จุดกระตุ่นระบบประสาทหรือ “ God Spots” อันเป็นทางนำไปสู่การใช้ความฉลาดทางจิต
วิญญาณนั้น เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมในการแสดงออกซึ่ง
บุคลิกภาพบุคคลแต่ละคนที่แตกต่างกันไปในการคิดและการแก้ไขปัญหาของสังคมการดำรงชีวิต
ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์เป็นหมู่เป็นเหล่าของสังคมแต่ละสังคม แสดงให้เห็น
ว่า มนุษย์มีการใช้ความฉลาดทางจิตวิญญาณในการคิดและแก้ไขปัญหาเพื่อการดำรงชีวิตและ
ความอยู่รอดแห่งชีวิตมานานแล้ว ดังนั้น ความฉลาดทางจิตวิญญาณ จึงมิใช่ความฉลาดทาง
จิตวิทยาชนิดใหม่แต่อย่างใด แต่การวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพิ่งจะค้นพบในปลายยุคปี ค.ศ.1990
นั่นเอง

ประการที่สอง ตามที่นักจิตวิทยา ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1952) เห็นว่ามนุษย์ทุกคน
มีความต้องการตามสัญชาตญาณโดยธรรมชาติมาตั้งแต่เกิด อันได้แก่ สัญชาตญาณแห่งชีวิต
(life instinct) และสัญชาตญาณแห่งการตาย (death instinct) ซึ่งสัญชาตญาณแห่งชีวิตเป็น
แรงขับเคลื่อนให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด บุคคล
จึงแสดงออกทางพฤติกรรมอยากมีชีวิต อยากดำเนินการทุกสิ่งตามความต้องการเพื่อสนอง
ความพึงพอใจในการดำรงชีวิต การแสวงหาความสุข ความรัก การสืบพันธุ์ ส่วนสัญชาตญาณ
แห่งการตายนั้นมนุษย์แสวงหาความต้องการตามสัญชาตญาณแห่งชีวิตแล้ว ทุกชีวิตย่อมดับสูญ
สิ้นไปตามสัญชาตญาณแห่งการตาย จึงเป็นแรงขับเคลื่อนให้มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรม
ในทางก้าวร้าว เข้าขัดขวาง หรือการทำลายทุกสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อความต้องการหรือความพึง
พอใจแห่งตน หรือทำลายสิ่งขัดขวางนั้นเพื่อการอยู่รอดในการดำรงชีวิต หรือเพื่อให้มีชีวิตอยู่
ยาวนานที่สุด จึงเห็นได้ว่าทั้งสัญชาตญาณแห่งชีวิตและสัญชาตญาณแห่งการตาย
เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละปัจเจกบุคคล

เพื่อการดำรงชีวิตและการกำจัดทำลายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอันเพื่อความอยู่รอดเป็นสัญชาตญาณแห่งการตาย และเห็นว่าสัญชาตญาณแห่งชีวิต และสัญชาตญาณแห่งการตายเป็นแรงขับเคลื่อนในระบบประสาทมนุษย์ ตามสิ่งที่เรียกว่า “God Spots” เพื่อการดำรงชีวิตของมนุษยชาติมานานแล้ว

ดังนั้น ความฉลาดทางจิตวิญญาณมีอยู่ในตัวมนุษย์มาแต่เกิด ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การเรียนรู้และในด้านการศึกษา หรือกิจการงาน หรือใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ (Rossiter, 2006)

1. ความฉลาดทางจิตวิทยา

ทฤษฎีแนวความคิดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ได้นำมาประยุกต์ใช้และพัฒนาความฉลาดของมนุษย์ในการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเป็นระบบนำไปสู่ความเป็นบุคลิกภาพในแต่ละคนที่แตกต่างกันไปในการดำรงชีวิต การเรียนรู้ หรือกิจการงาน การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ความฉลาดทางจิตวิทยาจึงเป็นต้นทุนทางจิตวิญญาณ (spiritual capital) ของมนุษย์ (Zohar & Marshall, 2004) ในความฉลาดของมนุษย์สามประเภทได้แก่ ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางจิตวิญญาณ

2. ความฉลาดทางปัญญา

ความฉลาดทางปัญญาหรือเชาว์ปัญญา (intelligence quotient) หรือ IQ เป็นความสามารถในการคิด การจำในระบบสมองที่ได้วัดทดสอบความฉลาดของมนุษย์ โดยกำหนดค่าความฉลาดปกติที่ IQ=100 ซึ่ง ในปี ค.ศ.1882 นักสถิติชาวอังกฤษ ฟรานซิส แกลตัน (Francis Galton) เชื่อว่าความฉลาดเป็นผลผลิตที่ยิ่งใหญ่ของการถ่ายทอดพันธุกรรมมนุษย์แต่ละคนมากกว่าอิทธิพลทางสิ่งแวดล้อม โดยได้เขียนหนังสือตามทฤษฎีความคิด “Inquiries into human faculty and its development” และพยายามสร้างมาตรวัดทดสอบความฉลาดของมนุษย์ แต่ตัวแปรตามข้อมูลทางสถิติไม่มีความสัมพันธ์กันสิ้นเชิงทางสถิติ จึงได้ล้มเลิกไป (Gillham, 2001)

ความฉลาดทางปัญญา ในต้นศตวรรษที่ 20 ในปี ค.ศ.1905 นักจิตวิทยา (Binet, 1905) เชื่อว่าบุคคลใดมีความฉลาดทางปัญญาสูง บุคคลนั้นย่อมเป็นคนฉลาด และเมื่อใดมีความฉลาดทางปัญญาสูงเท่าใด ย่อมมีแนวโน้มประสบความสำเร็จในชีวิตมากเท่านั้น จึงได้สร้างมาตรวัดความฉลาดทางปัญญาขึ้น และนักจิตวิทยาในยุคนี้ได้คิดค้นมาตรวัดทดสอบความฉลาดทางปัญญาหลายรูปแบบและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งสมัยสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ในสหรัฐอเมริกาได้ใช้มาตรวัดความฉลาดทางปัญญาในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ในฐานทัพอเมริกา จึงได้นำไปใช้แพร่หลายในสถาบันศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ในวงการธุรกิจการค้า เพื่อทดสอบความฉลาดทางปัญญาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Kevles, 1968)

3. ความฉลาดทางอารมณ์

ยุคกลางปี ค.ศ.1990 จากผลงานการวิจัยของ แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman) ร่วมกับมหาวิทยาลัยอเมริกันชั้นนำในหนังสือเรื่อง “Emotional Intelligence – Why it can matter more than IQ” เห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ (EQ) เป็นปัจจัยสำคัญในความฉลาดของมนุษย์ ซึ่งจิตอารมณ์บกพร่องย่อมส่งผลต่อระบบส่วนกลางของสมอง และไม่อาจจะใช้ความฉลาดทางปัญญาได้เลย และทำให้ความฉลาดทางปัญญาจะต่ำไปด้วย (Goleman, 1995) ในจุดนี้เอง นักจิตวิทยา (Zohar & Marshall, 2004) มีแนวความคิดเชื่อว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) หรือ “EQ” เป็นรากฐานสำคัญยิ่งกว่าความฉลาดทางปัญญา “IQ” ซึ่งเป็นตัวกำหนดการใช้ความฉลาดทางปัญญาให้เกิดประสิทธิผลได้หรือไม่ ทั้งนี้ ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวกำหนดการใช้ความคิดทางสมองอีกชั้นหนึ่งทางอารมณ์และความรู้สึก ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นความสามารถและความเข้าใจในการจัดการอารมณ์และความรู้สึกตนเองและของผู้อื่น ซึ่งจากการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาสูงอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตก็ได้ หากต้องเป็นบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมากกว่า และเป็น การแสดงออกทางรูปธรรมในความรู้สึกและบุคลิกภาพบุคคลของมนุษย์

ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นตัวแสดงออกความรู้สึก (feeling) ทางความคิด (thinking) เป็นการจัดการควบคุมอารมณ์ตนเองและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตน เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ตนเองในการบริหารจัดการอารมณ์หรืออารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ (Goleman, 1998a) การสร้างแรงกระตุ้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสร้างสรรค์การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข Mayer, Salovey, & Caruso (2000) นักจิตวิทยา (Goleman, 1998a, 1998b) เห็นว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญมากกว่าความฉลาดทางปัญญา บุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาสูงแต่อาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ในขณะที่บางคนมีความฉลาดทางปัญญาต่ำกว่า แต่เป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต จึงเห็นว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต ความสำเร็จในการศึกษา และในหน้าที่การงาน

4. ความฉลาดทางจิตวิญญาณ

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวแสดงออกความรู้สึก (feeling) ทางความคิด (thinking) จากการเรียนรู้ภายในระบบประสาทของสมองโดยมีความฉลาดทางจิตวิญญาณเป็นศูนย์กลางในการกำหนดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจากการศึกษาวิจัย (Zohar & Marshall, 2000) พบว่าความฉลาดทางจิตวิญญาณ (spiritual intelligence) หรือ “SQ” เป็นความฉลาดที่ทำให้บุคคลสามารถแยกแยะในการประเมินการกระทำแห่งตน การแก้ไขปัญหา การตอบปัญหาในการดำเนินชีวิต ทำให้บุคคลสามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ที่ตายตัวด้วยวิธีการใหม่อย่างมี

ขอบเขตและเหมาะสมในการสร้างคุณค่าชีวิตแห่งตน ความฉลาดทางจิตวิญญาณจึงเป็นตัวแทน ส่วนตนของบุคคล เป็นที่รวมแหล่งพลังงานทั้งหมดของบุคคลอันก่อให้เกิดการจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจในเหตุผล และคุณค่าชีวิต และความเป็นตัวตนของบุคคล

จากการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าความฉลาดทางจิตวิญญาณ ว่าเป็นพลังขับเคลื่อนแห่งจิตของมนุษย์ภายใต้ระบบสมองอันประกอบด้วยความฉลาดทางปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีความฉลาดทางจิตวิญญาณ อยู่ศูนย์กลางเป็นแรงขับเคลื่อนพลังแห่งจิตให้ปรากฏ เป็นรูปธรรมในความเป็นจริงขึ้นแห่งการดำรงชีวิตเป็นตัวตนของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์แต่ละคนมีแรงขับเคลื่อนพลังแห่งจิตวิญญาณ ที่ไม่เหมือนกัน จึงทำให้วิถีการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไปด้วย ความฉลาดทางจิตวิญญาณจึงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงให้ปรากฏผลเป็นรูปธรรมได้จริงว่าจะทำอย่างไร แก้ปัญหาด้วยวิธีใดและแนวทางปฏิบัติเป็นอย่างไร ส่วนความฉลาดทางปัญญาเพียงเป็นแนวทางที่รู้ปัญหา และความฉลาดทางอารมณ์นั้นเป็นรู้จักการประเมินสถานการณ์และตอบสนองไปทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ดังนั้น ความฉลาดทางปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์นั้นยังไม่สมบูรณ์ หากยังขาดความฉลาดทางจิตวิญญาณที่เป็นแรงขับเคลื่อนแห่งจิตเป็นตัวกำหนดความฉลาดทางปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ จึงเป็นศูนย์กลางระบบประสาทของสมองในการขับเคลื่อนความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางปัญญาเป็นต้นทุนทางจิตวิญญาณของความฉลาดทางจิตวิทยา

จากการวิจัย (Rossiter, 2006) พบว่าความฉลาดทางจิตวิญญาณสามารถพัฒนานำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจากผลงานวิจัย (Alex & Ajawani, 2001) พบว่าความฉลาดทางจิตวิญญาณในระดับสูงมีผลมากต่อความสุขในชีวิตสมรส และผลงานวิจัย ยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อความฉลาดทางจิตวิญญาณ (Moosa & Ali, 2011) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย(Templeton, 2000) ที่พบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้และพื้นฐานทางครอบครัวมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์และจิตวิญญาณ และยังมีผลงานวิจัย (Chin, Raman, Yeow & Eze, 2012) พบว่าความฉลาดทางอารมณ์และจิตวิญญาณมีผลต่อการสร้างสรรค์ความคิดองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมใหม่

บทสรุป

ความฉลาดทางจิตวิทยา มาจากทฤษฎี แนวความคิดทางจิตวิทยาที่นำมาปรับใช้อย่างเป็นระบบ เริ่มมาตั้งแต่ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางจิตวิญญาณ ซึ่งสามารถเพิ่มพูนได้ ฝึกฝนได้ เพิ่มทักษะได้ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตการทำงาน ชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัวและสังคม ทำให้รู้จักแก้ปัญหาต่างๆอย่างเหมาะสม ซึ่งทำ

ให้มีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล นักวิชาการจึงเห็นว่า ความฉลาดของมนุษย์ ทั้งสามประเภทเป็นต้นทุนทางจิตวิญญาณของความฉลาดทางจิตวิทยา ซึ่งมนุษย์แต่ละคนมีแรงขับเคลื่อนพลังแห่งจิตวิญญาณที่ไม่เหมือนกัน จึงทำให้วิถีการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป

เอกสารอ้างอิง

- Alex & Ajawani. (2011). **Marital happiness as the function of spiritual intelligence**. International multidisciplinary Research Journal. 1(9). 6 – 7.
- Binet, A. (1905). **The Benet–Simon intelligence scale**. Retrieved April 7, 2014, from [http:// childpsych.umwblogs.org/intelligence-testing-2/binet-simon-scale/](http://childpsych.umwblogs.org/intelligence-testing-2/binet-simon-scale/)
- Buzan, T. (2001). **The power of spiritual intelligence**. London: Collins Publisher.
- Chin, S. Raman, K. Yeow, A. J. & Eze, C. U. (2012). **Relationship between emotional intelligence and spiritual intelligence in nurturing creativity and innovation among successful entrepreneurs: A conceptual framework**. Social and Behavioral Sciences. 57. 261 – 267.
- Freud, S. (1952). **Beyond the pleasure**, in R.M. Hutchins (Ed.). Great books of the western world. Chicago: Encyclopedia Britannica.
- Freud, S. (1965). **Interpretation of dreams**. (Strachey, trans.). New York: Avon.
- Gardner, H. (1983). **Frames of mind: The theory of multiple intelligences**. New York, NY: Basic Books.
- Gillham, N. W. (2001). **Sir Francis Gallton and the birth of eugenics**. Annual Review of Genetics. 35(1). 83 –101.
- Goleman, D. (1995). **Emotional intelligence**. New York: Bantam.
- Goleman, D. (1998a). **Working with emotional intelligence**. New York: Bantam.
- Goleman, D. (1998b, November–December). **What makes a leader?** Harvard Business Review, 76, 93–102.
- Green, W. N. & Noble, K.D., (2010). **Fostering spiritual intelligence: Undergraduates’ growth in a course about consciousness**. Advanced Development Journal. 12. 26–48.
- Kalish, H. (1981). **Learning: Principles and application**. NY: Mcgraw–hill.
- Kevles, D. J. (1968). **Testing the Army’s intelligence: Psychologists and the military in world war 1**. The Journal of American History.55(3). 565 – 581.
- Mayer, J. D. Salovey, P., & Caruso, D. R. (2000). **Models of emotional intelligence**. In Sternberg (Ed.,). Handbook of intelligence. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Moosa, J. & Ali, N. M. (2011). **The study relationship between parenting styles and spiritual intelligence**. Journal of Life Science and Biomedicine.1(1). 24 – 27.
- Rossiter, A. (2006). **Developing spiritual intelligence**. New York: O Books.

- Templeton, M. J. (2000). **The nature of spiritual transformation**. Retrieved April 7, 2014, from <http://www.metanexus.net.../spiritualtransformationresearch/.../s....>
- Zohar, D. & Marshall, I. (2000). **SQ: Spiritual intelligence: The ultimate intelligence**. New York: Bloomsbury.
- Zohar, D. & Marshall, I. (2004). **SQ: Spiritual capital: Wealth we can live by**. San Francisco: berrett-Koehler Publisher.